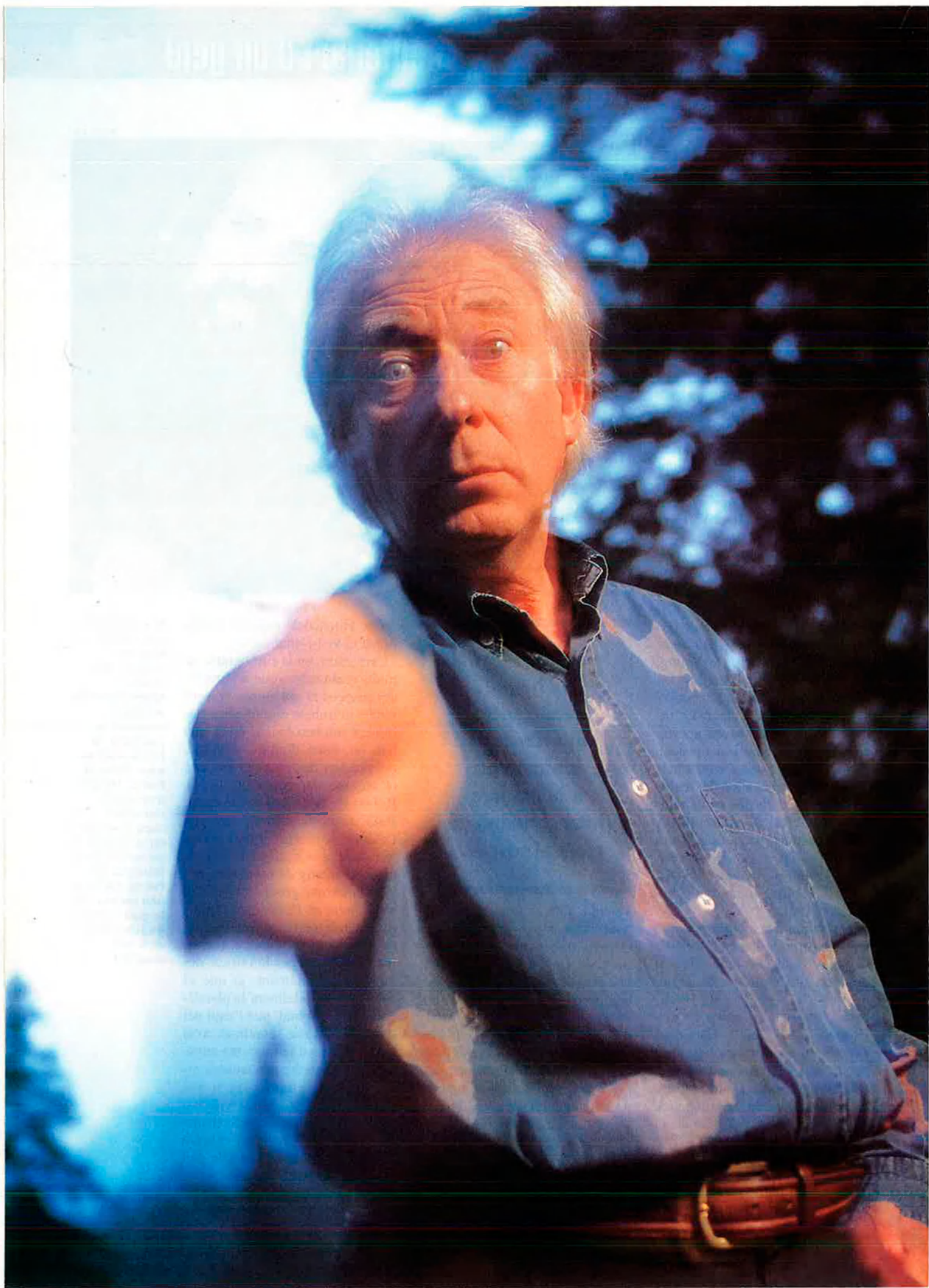

ALBERTO URSUA

ALBERT BOADELLA, DIRECTOR DE TEATRE

Text: JORDI ZAMORA / Fotos: JORDI PLAY

"Catalunya mai no ha estat nacionalista"

Albert Boadella, escriptor, director de teatre i provocador de mena prepara des del seu claustre de Rupit una nova bomba teatral. Aquesta vegada l'eix des d'on projectarà els seus fiblons és el pintor Salvador Dalí.

Albert Boadella, escriptor i director de teatre, fundador i únic membre original dels Joglars, és un home d'imatge polèmica, però d'una curiosa afabilitat. Fins i tot envers els seus suposats enemics, quan per exemple rep EL TEMPS enmig d'un assaig del nou muntatge, *Daaalí*, enclaustrat com sempre a la Cúpula de Rupit, amb els seus actors incondicionals i uns quants de nous.

Boadella feia sortir EL TEMPS en la seva penúltima obra, *Ubú, president*, i la curiositat de saber com estan tots dos després de l'esgarrapada segurament que és mútua. Però le seves maneres exquisides, sorprenents quan hom el coneix per primer cop, no arriben a ocultar una guspira sorneguera de la seva mirada, aquesta mirada que ha sabut copsar sense pietat i amb tones d'humor els trets més característics d'una part de la societat catalana d'aquests últims trenta anys.

Boadella sap qui té al davant quan parla i qui té a l'esquena quan actua, esperant que rellisqui de l'un moment a l'altre. Per a la seva nova obra, els Joglars han hagut d'hipotecar el Mas Llorà, on viu i treballa la companyia des de fa anys. Sempre ha estat així, assegura Boadella: els triples salts mortals dels Joglars només se sostenen gràcies a la xarxa d'espectadors i amics incondicionals de la companyia. *Daaalí* s'estrenarà el setembre. En espanyol. Sembla que els Joglars no ho tenen gaire fàcil, això d'estrenar com cal a Catalunya un espectacle en català. Inmediatament sortirà de ronda, fins que l'espectacle sigui rendible i hagi emprenyat suficientment. És la tàctica del corcó.

—El Dalí que m'interessa és el dels seixanta anys en endavant. És un Dalí més madur, més precís en les seves afirmacions, en les seves *boutades*, en el seu esperit quasi científic. La provocació és molt més eficaç que no la que feia de jove, que era més espectacular.

—Ara, des del punt de vista d'un historiador de l'art, el Dalí interessant és el del començament...

—Hi ha un cert tòpic sobre Dalí. És molt difícil dir: "aquest Dalí m'agrada, aquest no". Dalí té moltes facetes, unes de més simpàtiques que no pas unes altres. Però això passa amb tota criatura vivent. A mi, em sembla que els quadres de Dalí, els últims immediatament abans del parkinson, són molt impressionants, amb molt poca faramella. Tot perfectament dins la coherència del que és Dalí. Un pintor segurament remarcable en un segle de pintors dolents, perquè, no fotem!, en aquest segle no hi ha hagut un Rafael, un Leonardo, un Vermeer, un Velázquez.

—Amb *Daaalí*, una vegada més, Boadella passa comptes a tothom. L'obra té reservat un final de vidriol, però abans cal estomacar Bacon, els crítics d'art, els llepaculs del món de l'art contemporani. Picasso...

—Jo crec que és més autèntic Dalí

que no pas Picasso, que en un moment donat vol complaure la intel·lectualitat. És un dels homes que descobreix que les esquerres són una font extraordinària d'èxit intel·lectual. Aconsegueix que tothom en parli d'una manera profunda i, al mateix temps, que el *Guernica* tingui, en paraules exactes de Dalí, "quaranta milions d'esclaus maoistes i leninistes".

"Quan era jove, algunes declaracions de Dalí em tornaven histèric, perquè jo era un xicot més de la caterva de progress, incapaç de valorar la individualitat d'un senyor que deia allò que li donava la gana."

Però passa que Dalí és el nen que ho és tota la seva vida. És l'home que no vol fer-se gran. És un nen, sexualment, perquè continua essent un masturbador i *voyeur* com quan teníem onze anys o dotze. Continua fent evolucionar tots els seus deliris en la pintura, una mica com les criatures, amb aquesta espontaneïtat i aquest joc de veure monstres pertot arreu. És l'home que necessita una mare al costat, que és la Gala.

—Un historiador de l'art com Ernst Gombrich deia de la seva pintura que estava molt bé, però que era un home de mal gust.

—Jo crec que, el pallaso, el fan molts altres milions de ciutadans i, és clar, molts caps d'estat i molta gent que porta sotana o mitra. Ell no és sinó el testimoni d'una època interessada en l'*avida dollars*, com deien d'ell. El que fa és una autèntica paròdia de l'època. Quant a això del mal gust, la veritat és que cada vegada em fa més respecte. Quan em diuen que això és de mal gust, penso que ara comencem a fer teatre. És evident, i t'ho dic amb sinceritat, que jo no tindria totes les pintures de Dalí a casa. Potser ni la meitat. No és un pintor que m'entusiasmi, però el trobo molt interessant. És un home que no fuig mai d'estudi, cap a l'abstracte. Fa una cosa extraordinària, i és que intenta d'explicar-se gairebé a través d'un cert hiperrealisme.

—Però potser això és més fàcil. La gent s'hi acostia amb més facilitat que no a en Tàpies, per exemple.

—Però què és l'art, sinó comunicació? L'egocentrisme en l'art actual ha estat terrible, perquè avui, si et vols comprar una pintura, has de comprar el quadre i el pintor, perquè te l'expliqui a estones. Això és d'un hermetisme horrorós. Dalí utilitza la tradició amb llibertat, que és el màxim a què l'art pot aspirar. En el moment que la tradició es trenca, tot se'n va a fer punyetes.

—Vol dir això que, actualment, per a ser marginal s'ha de ser conservador?

—És curiós, perquè a cada època la resposta provocativa és diferent. Som en una època que qui diu que és conservador és el més depredador de la història. Conservar els rius nets, això sí que és una actitud conservadora.

—Hi va haver un moment, en la història de les avantguardes, en què totes dues coses, tradició i provocació, conviuen. Quan es va trencar això?

—En el moment que va començar a ser un comerç. Després de la Segona Guerra Mundial ja hi som. Hi ha un moment que per ser d'esquerres, progressista, t'ha d'agradar Pollock, Picasso, Mondrian... I els estats, el món de l'administració pública, ràpidament descobreix aquesta veta.

—I no era això que feia Dalí?

—I tant! L'única cosa és que Dalí era franc, d'una sinceritat brutal. I no tan sols això, sinó que és dels primers a fer-ho, perquè se'n va als EUA l'any 1940 i s'adona que és on s'ha de vendre tot això. Després tothom se'n va a fer l'indi als EUA. Jo no defenso l'ètica de Dalí, en aquest sentit, però la diferència és que ell ho explica. Els altres són una colla de fariseus. A mi, em sembla que és un home que fa menys comèdia que no creiem. I per una cosa molt senzilla: jo, que visc a l'Empordà, trobo trossos de Dalí pertot arreu. Així que Dalí és un home d'una autenticitat extraordinària en relació amb un país que genera figures així.

—Aleshores caldrien més Dalís?

—Home, no tothom, perquè aleshores el món seria insofrible, però uns quants més sí. La veritat és que som en un final de segle en què aquestes grans personalitats han desaparegut. Hi ha un desig extraordinari

de la gent d'assemblar-se els uns als altres. Hi ha una voluntat d'esclavitud com no n'hi havia hagut mai.

—Però els anys 60 ser radical no era anar contra el franquisme?

—A mi, quan era jove, algunes declaracions de Dalí em tornaven histèric, perquè jo era un xicot més de la caterva de progrés, incapaç de valorar la individualitat d'un senyor que deia allò que li donava la gana. Fins i tot quan deia coses que em tocaven els collons.

—La llibertat de dir existeix mentre hi hagi artistes.

—Home, el que passa és que al final, allò que preval d'un artista és la seva obra. Ara, la llibertat de dir... L'altre dia parlava amb en Cela i em va dir una cosa que em va semblar molt seriosa: "Vejam si al final no es podrà fer el ruc!"

—Però hi ha rucades que són serioses.

—Sí, però al final sembla que per haver dit una animalada et poden acusar d'apologia del terrorisme o d'una cosa així. Posats a defensar, jo defensaria l'estructura de la infància. Per què les criatures són molt més llestes que no ens pensem, són molt més lliures que no pas nosaltres.

—Però això era el que demanava l'art abstracte: llibertat absoluta.

—Sí, però és curiós que és molt més lliure les *Mémoires* que no pas les obres de Pollock.

—Per què?

—Perquè es repeteixen vilment, perquè acaben essent d'una incomunicació total, i perquè acaben convertint-se en no res. La llibertat de l'artista no té res a veure amb una cosa com la política o la democràcia, sinó amb la immensa dificultat de superar la pròpia tècnica o la pròpia tradició. Si no és certa la matisació, tot se'n va a fer punyetes, perquè, sinó, aporrinar un

**"A EL TEMPS
sempre hi ha hagut
una colla de gent
que ens ha dit el
nom del porc.
I arriba un moment
que quan això
passa una vegada
i una altra, et dius
que això ja és
paranoia. Així que
vaig decidir
venjar-me'n."**

piano, que pot ser un acte molt revolucionari, acaba essent un acte d'impotència. L'artista no apareix quan tot és lliure.

—*Es per això potser que els grans artistes són modestos, perquè saben d'on prové el seu geni.*

—Exactament.

—*Però Dalí no era modest.*

—Ell el que fa i explica és un autèntic mirall de la societat. Dalí diu: "Dins el conjunt de pintors d'aquest segle, jo sóc un gran pintor. Ara, si em compareu amb Velázquez o Vermeer, sóc un autèntic desgraciat". En això té tota la raó del món.

—*Per raons ben diferents en cada cas, Boadella ha posat en escena aquests últims anys tres exemples particulars d'Homo catalanensis: el polític, amb Ubú president; l'escriptor, amb La increïble història del doctor Floit i Mister Pla; i ara l'artista, amb Daa-alf.*

—En Pla es pensava que Dalí fotia comèdia per guanyar-se la vida, però que era un home remarcable, intel·ligent. Per ell era l'antagonisme total, però el divertia, perquè Pla tenia un gran gust per les individualitats, els personatges especials. I és per això que li agradaven els tavernaris i odiava la burgesia, que Dalí també odiava.

—*I què passa en un país com Catalunya, perquè gent com en Pla i en Dalí hagin quedat marginats i es vegin obligats a anar d'acord?*

—Catalunya mai no ha estat nacionalista, i menys en aquesta època. Aquí fan llistes de bons i dolents. Catalunya és més aviat antinacionalista: té un sentit compulsiu de la destrucció de l'estat, fins i tot de la pròpia Catalunya. Però això ja no és tan sols una responsabilitat del govern actual, sinó que ve d'abans, segurament de la guerra. Abans de la guerra hi havia més corda, perquè hi havia una cosa molt important a Catalunya, els anarquistes. Ells trencaven el joc.

—*Com vostè ara?*

—Home, jo no sóc la CNT, que va arribar a tenir un

—*Era millor artista Breton que Dalí?*
—Home, molt més Dalí. França és capaç d'inflar un intel·lectual de províncies fins a fer-ne un geni literari europeu.

—I Buñuel?

—Cinematogràficament té coses d'interès, però és el clàssic reprimat que ens ha fet un cinema de reprimat.

—I Lorca?

—Lorca sí que és un gran artista. És un home sensible, d'una gran personalitat. Això va suscitar una gran gelosia, en Buñuel i Dalí.

milió d'afiliats... [Pausa.] Però hi havia més extremismes en aquell moment. Si Dalí hagués dit ara les barbaritats que va dir sobre Catalunya l'any 25 o 30, el matarien.

—*Ha tingut dificultats amb la Fundació Gala-Dalí?*

—Dificultats, no n'he tingudes..., en aquest sentit. Ara... [Pausa.], sí que considero abusius els drets d'imatge que ens han aplicat. Els de la Fundació Pla ens van dir: "vosaltres mateixos", mentre que a Gala-Dalí no hi ha hagut discussió possible. Han dit que tant. I punt.

—*I es pot saber a quant puja aquest "tant"?*

—[Pausa.] M'estimo més de no dir-ho. És una suma bastant important, si més no per a nosaltres. Crec que una fundació ha de tenir en compte quan una gent fa una difusió positiva de la persona que li dóna nom. No pot ser que la tracti com si anés a fer samarretes.

—*S'ha sentit maltractat?*

—Diguem, simplement, que no m'he sentit considerat.

—*"Aquests, els paguem nosaltres", deia*

l'actriu que encarnava Marta Ferrussola parlant de la revista EL TEMPS. Era a Ubú president, del 1995, muntada per Boadella en plena campanya electoral per a les legislatives catalanes. Pel director català, les subvencions públiques que rep aquest setmanari per continuar publicant en català no són innocents. Què té amb EL TEMPS, senyor Boadella?

—Home, a EL TEMPS sempre hi ha hagut, no sé perquè, una colla de gent que ens ha dit el nom del porc. Una gent que ens tenia poca simpatia. I arriba un moment que quan això passa una vegada i una altra, et dius que això ja és paranoia. Així que vaig decidir de venjar-me'n.

—*I ara ja està tranquil?*

—Sí. Fins a la vinent..., si cal. I és que no hi ha ni un sol article que ens elogiï la feina, quan fins i tot l'Abc ha elogiat els Joglars!

